

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ ТА ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВ

**ЕКОНОМІКА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ТА
ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ**

методичні рекомендації

для практичних занять здобувачів вищої освіти другого (магістерського)
рівня вищої освіти ОПП «Геодезія та землеустрій» спеціальності 193
«Геодезія та землеустрій» денної форми здобуття вищої освіти".

УДК 332.365
Е45

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету менеджменту МНАУ від 27.10.2022 р. протокол № 2.

Укладач:

Т.Г. Олійник – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємств, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

Волошина-Сідей В.В. - канд. екон. н., ст. викладач кафедри фінансів та обліку Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського

Іваненко Т. Я. к.е.н., доцент кафедри готельно-ресторанної справи та організації бізнесу Миколаївського національного аграрного університету

Миколаївський національний аграрний
університет, 2022

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тема 1. Теоретичні основи економіки землекористування та землевпорядкування.....	5
Тема 2. Земельні ресурси, їх склад, характеристика та особливості використання	6
Тема 3. Основні засади раціоналізації землекористування та землевпорядкування	8
Тема 4. Інформаційне та організаційне забезпечення	9
Тема 5. Ефективність і екологізація використання земель.....	12
Тема 6. Антидеградаційне землекористування	15
Тема 7. Економічні відносини власності у землекористуванні та землевпорядкуванні.....	16
Тема 8. Земельна рента як показник прибутковості землі	17
Тема 9. Грошова оцінка земельних ділянок.	18
Тема 10. Фінансове забезпечення землекористування.....	20
Тема 11. Визначення ефективності використання земельних ресурсів.....	21
Тема 12. Прибуток і рентабельність підприємств харчової промисловості...27	
Тема 13. Обмеження у використанні земель і обтяження прав на земельні ділянки та їх вплив на економіку землекористування.....	31
Список використаних джерел.....	34

ВСТУП

Сучасне землекористування та землевпорядкування є багатогранною діяльністю, яка охоплює наукове обґрунтування розподілу земель за цільовим призначенням з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів, організацію раціонального використання і охорони земель, регулювання земельних та екологічних відносин, формування сталого землекористування та раціональної системи землеволодіння, вироблення земельної політики тощо.

Економіка землекористування та землевпорядкування це наука, яка вивчає відносини людей в процесі землевпорядної діяльності (проектування та реалізації документації із землеустрою) щодо пошуку, узгодження інтересів і прийняття ефективних рішень із планування використання і охорони земель та інших природних ресурсів (землекористування) та організації території землеволодіння і землекористувань, відносин власності на землю для виробництва матеріальних благ і послуг з метою максимального задоволення постійно зростаючих і необмежених потреб людини.

Виконання методичних рекомендацій дасть можливість здобувачам вищої освіти більш глибоко засвоїти курс дисципліни „Економіка землекористування та землевпорядкування” щоби спрямовувати свою майбутню професійну діяльність на розвиток земельних відносин, використання та охорони земель як основного національного багатства з метою розміщення продуктивних сил, розвитку народногосподарського комплексу, забезпечення сприятливих умов життєдіяльності людини.

Висвітлений у рекомендаціях матеріал охоплює всі питання програми курсу «Економіка землекористування та землевпорядкування», які вивчаються за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій».

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ТА ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ

Питання до обговорення:

1. Обґрунтуйте зміст економіки землекористування та землевпорядкування.
2. Що є предметом економіки землекористування та землевпорядкування?
3. У чому проявляється економічна сутність землекористування та землевпорядкування?
4. Розкрийте зміст землекористування та землевпорядкування
5. Охарактеризуйте напрями розвитку землекористування в сучасних умовах.

Завдання 1. Дайте визначення поняттю:

Економіка землекористування і землевпорядкування це -

Завдання 2. Охарактеризуйте основні складові економіки

Виробництво	
Обмін	
Розподіл	
Споживання	

Завдання 3. Охарактеризуйте основні принципи землекористування

№	Принцип	Характеристика
1	Принцип економічного регулювання раціонального землекористування	
2	Принцип цільового використання земельних ресурсів	
3	Принцип пріоритету сільського господарства на	

	землю	
4	Принцип рівноправності всіх форм власності і господарювання на землю	
5	Принцип гарантії прав приватної власності на землю	
6	Принцип територіального підходу	
7	Принцип недоторканості права приватної власності на землю	
8	Принцип пріоритету екології над економікою	
9	Принцип врахування людського фактора	
10	Принцип ринкових відносин	
11	Принцип державного протекціонізму і регулювання сфери землекористування	
12	Принцип суцільного обліку та моніторингу земельних ресурсів	
13	Принцип врахування історичного досвіду	
14	Принцип етичності	

ТЕМА 2. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ, ЇХ СКЛАД, ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ

Питання до обговорення

1. Вкажіть складові частини земель сільськогосподарського призначення.
2. Охарактеризуйте землі житлової та громадської забудови.
3. Вкажіть складові частини земель оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.
4. Дайте визначення поняттю «Раціональне землекористування».

Завдання 1. Ознайомитися із структурою облікової форми № 6-зем – звіт про наявність земель та розподіл їх за угіддями та видами економічної діяльності (додаток А).

Завдання 2. Розрахувати структуру сільськогосподарських угідь адміністративних утворень та порівняти отримані результати між собою. Результати оформити у вигляді діаграм. Результати розрахунку оформити у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1 Динаміка та структура сільськогосподарських угідь Миколаївської та Херсонської областей

Види угідь	Миколаївська				Херсонська			
	область		район		область		район	
	тис.га	%	тис.га	%	тис.га	%	тис.га	%
Сільськогосподарські угіддя всього у т.ч.	2054,4		117,8		1969,5		125,7	
- рілля	1843,8		95,5		1776,8		99,1	
- перелоги	3,2		0,6		5,0		1,3	
-багаторічні насадження	21,8		8,4		26,6		10,5	
-сіножаті	15,2		4,2		10,4		3,2	
-пасовища	170,4		9,1		150,7		11,6	

Висновок

Завдання 3. розрахувати структуру земельного фонду адміністративних утворень та порівняти результати між собою. Результати оформити у вигляді діаграм.

Завдання 4. розрахувати структуру лісів та інших лісовкритих площ. Встановити співвідношення лісів I та II груп, особливості їхнього розподілу за основною функцією використання.

Завдання 5 розрахувати структуру забудованих земель адміністративних утворень та порівняти результати між собою. Результати оформити у вигляді діаграм.

Завдання 6. розрахувати структуру земель під водами, встановити співвідношення між землями під природними та штучними водотоками. Встановити коефіцієнт антропогенного обводнення території.

Завдання 7. розрахувати частку земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення у структурі земельного фонду районів.

ТЕМА 3. ОСНОВНІ ЗАСАДИ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ТА ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ

Завдання 1. Дайте визначення поняттям:

Раціональне землекористування _____

_____

_____

Оптимізація землекористування _____

_____

_____

Завдання 2. На основі опрацьованих нормативних документів (кодексів, законів) дати визначення поняттям що стосуються раціонального використання земельних ресурсів та охорони земель.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#Text>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр#Text>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>

№	Термін	Зміст
1	охорона земель	
2	порушені землі	
3	охорона ґрунтів	
4	деградація земель	
5	черезсмузжя	
6	водний об'єкт	
7	річковий басейн	
8	земельна лісова ділянка	
9	гранично допустима концентрація забруднюючих речовин	
10	агроландшафт	
11	природні території та об'єкти	

Завдання 3. На основі нормативних документів (кодексів, законів) розкрити питання

Завдання законодавства про охорону навколишнього природного середовища	Завданням законодавства про охорону навколишнього природного середовища є регулювання відносин у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів, генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною ст .1 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»
Принципи державної політики у сфері охорони земель	
Компетенція Кабінету Міністрів України у галузі охорони навколишнього природного середовища	
Пріоритетність земель сільськогосподарського призначення	
Повноваження Верховної Ради України в галузі охорони земель	
Схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, територій територіальних громад	
Комплексний план просторового розвитку території територіальної громади, генеральний план населеного пункту, детальний план території	
Землі водного фонду	

Повноваження Кабінету Міністрів України в галузі охорони земель	
Право власності на природні ресурси	

ТЕМА 4. ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Питання до обговорення:

1. У чому полягає сутність Державного земельного кадастру як інформаційної основи системи землекористування?
2. Розкрийте роль землеустрою щодо організації створення документації для інформаційного забезпечення системи землекористування.
3. Охарактеризуйте основні види документації із землеустрою, які розробляються на місцевому рівні.
4. Охарактеризуйте основні види документації із землеустрою, які розробляються на загальнодержавному та регіональному рівнях.
5. Які форми статистичної звітності застосовують для кількісного та якісного обліку землі?
6. Перелічіть та охарактеризуйте основні етапи робіт з інвентаризації земель.
7. Розкрийте зміст розділів проєктів землеустрою.

Завдання 1. Дайте визначення поняттю:

Державний земельний кадастр це _____

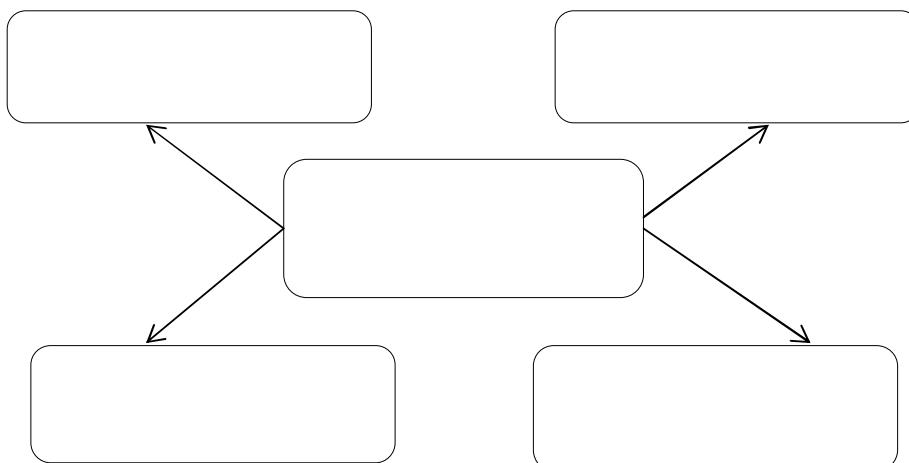

Завдання 2. Заповніть схему.

Завдання 3. Заповніть таблицю.

Таблиця 1. Форми державної статистичної звітності

Шифр форми	Періодичність	Зміст звіту
Форма № 6-зем		
Форма № 6а-зем		
Форма № 6б-зем		
Форма № 2-зем		

Завдання 4. Заповніть таблицю.

Таблиця 2. Адміністративна звітність з кількісного обліку земель

Шифр форми	Періодичність	Зміст звіту
№ 11-зем		
№ 12-зем		
№ 15-зем		
№ 16-зем		

Завдання 5. Заповніть таблицю.

Таблиця 3. Характеристика етапів робіт з інвентаризації земель

Роботи	Зміст роботи
Підготовчі	
Топографо- геодезичні	
Камеральні	
Складання технічної документації	
Оформлення технічної документації	
Затвердження технічної документації	

ТЕМА 5. ЕФЕКТИВНІСТЬ І ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ

Завдання 1. За даними таблиці визначити: 1) структуру галузей, що надають послуги; 2) темпи зростання обсягу надання послуг, 3) коефіцієнти випередження.

Таблиця 1 – Динаміка та структура надання послуг

Галузі економіки, які надають послуги	Надання послуг, млн. грн.		Структура надання послуг, %		Темп зростання%	Коефіцієнт випередження
	2016р.	2021р.	2016р.	2021р.		
Транспорт та зв'язок	25418	33442				
Торгівля та громадське харчування	17087	28644				
Житлове та комунальне господарство	14971	15025				
Охорона здоров'я, фізична культура та соціальне забезпечення	6728	8387				
Освіта	8111	10558				
Фінанси, кредит, страхування, пенсійне забезпечення	3657	5603				
Управління та оборона	9405	10128				
Інші галузі	10072	13172				
Разом						

Висновок

Завдання 2 На основі вихідних даних розрахуйте показники ефективності використання землі: урожайність зернових культур; вихід молока на 100 га сільськогосподарських угідь, виробництво товарної продукції в розрахунку на один га сільськогосподарських угідь, валового доходу та прибутку.

Таблиця 2. Вихідні дані для визначення натуральних показників ефективності використання земельних ресурсів

Показники	20__р	20__р.	Темп росту, %
Площа сільськогосподарських угідь, га	3956	3297	

Площа ріллі, га	3521	2914	
Площа посіву, га			
- зернових	1824	1522	
- цукрових буряків	800	750	
- соняшнику	950	1000	
Валовий збір, ц			
- зернових	52436	58778	
- цукрових буряків	281820	236540	
- соняшнику	34000	35800	
Валовий надій молока, ц	1025	625	
Вироблено м'яса, ц			
- ВРХ	8365	7985	
- свинини	3581	3254	
Вироблено яєць, шт.	354089	367254	

Таблиця 3. Економічна ефективність використання землі за натуральними показниками

Показники	20__р	20__р.	Темп росту, %
Урожайність, ц/га			
- зернових			
- цукрових буряків			
- соняшнику			
Вироблено на 100 га сільськогосподарських угідь:			
- молока			
- м'яса ВРХ			
Вироблено на 100 га ріллі:			
- зерна			
- цукрових буряків			
- соняшнику			
- свинини			

Висновок

Завдання 3. Визначте основні показники ефективності та забезпеченості підприємства основними фондами

Показники	20__р	20__р.	Темп росту, %
Вихідні дані			

Валова продукція в поточних цінах, тис. грн.	960	1150	
Площа сільськогосподарських угідь, га	1650	1450	
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	1100	1300	
Середньорічна вартість основних та оборотних фондів, тис. чол..	1950	2100	
Середньорічна чисельність працівників, чол..	70	65	
Прибуток, тис. грн	335	460	
Розрахункові дані			
Фондовіддача, грн.			
Фондомісткість, грн.			
Фондозабезпеченість, тис. грн.			
Фондоозброєність, тис. грн.			
Норма прибутку, %			

Висновок

Завдання 4. Визначте основні показники ефективності та забезпеченості підприємства основними фондами

Показники	20__р	20__р.	Темп росту, %
Вихідні дані			
Валова продукція в поточних цінах, тис. грн.	320	350	
Площа сільськогосподарських угідь, га	850	870	
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	1280	1200	
Середньорічна вартість основних та оборотних фондів, тис. чол..	1870	1960	
Середньорічна чисельність працівників, чол.	100	92	
Прибуток, тис. грн.	235	280	
Розрахункові дані			
Фондовіддача, грн.			
Фондомісткість, грн.			
Фондозабезпеченість, тис. грн.			
Фондоозброєність, тис. грн.			
Норма прибутку, %			

Висновок

Завдання 5. Розрахуйте показники економічної ефективності виробництва зерна

Таблиця 3. Вихідні дані для розрахунку економічної ефективності виробництва озимої пшениці в ПСП «Дружба» Березнегуватського району

Показники	20__ р.	20__ р.	Темп росту, %
Валовий збір, ц	14630	15670	
Посівна площа, га	630	780	
Виробнича собівартість, тис. грн	11996,6	13961,4	
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	15802,9	14153,7	
Виручка від реалізації, тис. грн	18036,7	17541,0	
Кількість реалізованої продукції, ц	13185,0	14569,5	
Прибуток, тис. грн			

Таблиця 4 Економічна ефективність виробництва озимої пшениці в ПСП «Дружба» Березнегуватського району

Показники	20__ р.	20__ р.	20__ р. у % до: 20__ р.
Урожайність, ц/га			
Собівартість 1ц, грн.:			
- виробнича;			
- реалізованої продукції			
Ціна реалізації 1ц, грн.			
Прибуток (+), збиток (-), грн.:			
- на 1ц зерна;			
- на 1га посіву зернових культур			
- на 1грн. виробничих витрат			
Рівень рентабельності (збитковості), %			

ТЕМА 7. ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ ВЛАСНОСТІ У ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННІ ТА ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННІ

Питання до обговорення:

1. Охарактеризуйте сутність поняття «власність».
2. Які форми власності на землю існують в Україні?
3. Які способи набуття права власності на земельні ділянки громадянами України?
4. Розкрийте механізм набуття права власності на землю.
5. Як діє ринок землі у сфері землеустрою?
6. Розкрийте основні напрями регулювання ринку землі в Україні в сучасних умовах.

Завдання 1. Законспектувати та вивчити елементи права власності на землю.

Завдання 2. Розрахувати структуру земельного фонду Миколаївського району

Таблиця 1. Розподіл земельного фонду Миколаївського району за формами власності на землю

№	Власники землі, землекористувачі	Кількість власників, землекористувачів	Загальна площа, тис.га	Державна власність		Приватна власність	
				тис.грн	%	тис.грн	%
1	Сільськогосподарські підприємства	20	12083	6429		5654	
2	Громадяни, яким надані землі у власність і користування	55097	24815	13500		11315	
3	Заклади, установи, організації	361	341	218		123	
4	Промислові та інші підприємства	64	289	160		129	
5	Підприємства та організації транспорту, зв'язку	61	823	103		720	
6	Частини, підприємства, організації, установи,	75	45	30		15	

	навчальні заклади оборони						
7	Організації, підприємства, природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення	68	7075	7075		-	
8	Лісогосподарські підприємства	3	903	784		119	
9	Водогосподарські підприємства		-				
10	Спільні підприємства, міжнародні об'єднання і організації		-				
11	Підприємства, що повністю належать іноземним інвесторам		-				
12	Землі запасу та землі передані у власність і постійне користування		4897	3767		1130	
13	Всього земель						

ТЕМА 8. ЗЕМЕЛЬНА РЕНТА ЯК ПОКАЗНИК ПРИБУТКОВОСТІ ЗЕМЛІ

Питання до обговорення:

1. Розкрийте економічну природу рентних відносин.
2. Розкрийте сутність земельної ренти.
3. Як рента пов'язана з ціною землі та орендною платою?
4. У чому полягає рентний характер земельних відносин?
5. Охарактеризуйте економічну природу рентних відносин.
6. Що таке земельна рента, її види та причини виникнення?
7. Охарактеризуйте умови створення та зміст абсолютної ренти.
8. Охарактеризуйте умови створення та зміст монопольної ренти.

9. Охарактеризуйте умови створення та зміст диференціальної земельної ренти.

Завдання 1. Дайте визначення поняттям:

Земельна рента _____

Абсолютна земельна рента _____

Диференціальна земельна рента _____

Завдання 1. Сума ренти (R) дорівнює 25000 тис. грн. позичковий відсоток (S) – 5%. Розрахувати ціну землі.

Завдання 2. У три земельні ділянки площею по 10 га кожна авансовано однаковий за розміром капітал по 15 тис. дол. Врожайність з 1 га на першій ділянці становить 1,5 т, на другій – 3 т, на третій – 4 т пшениці. Середня норма прибутку в народному господарстві – 20 %. Визначте диференціальну ренту I, поясніть механізм її утворення й привласнення.

Завдання 3. Три однакові за площею і родючістю ділянки землі розташовані на різній відстані від ринку збуту. Витрати на виробництво на кожній ділянці дорівнюють 200 тис. грн. Середня норма прибутку – 20 %. На усіх ділянках зібрано по 3000 ц пшениці. Транспортні витрати дорівнюють на першій ділянці 44 тис. грн., на другій – 20, на третій – 14 тис. грн.

ТЕМА 9. ГРОШОВА ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

Питання до обговорення:

1. Охарактеризуйте сутність та види оцінки земель.
2. Охарактеризуйте поняття «бонітування ґрунтів», що покладено в його основу?
3. Які основні критерії економічної оцінки земель?

4. Вкажіть основні показники економічної оцінки земель.
5. Назвіть підстави для проведення оцінки земель.
6. Вкажіть порядок визначення нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського та несільськогосподарського призначення.
7. Який порядок визначення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів?
8. Яка мета та об'єкти експертної грошової оцінки земельних ділянок?
9. Вкажіть методи проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок.

Завдання 1. Розв'язати задачу.

Ділянка розташована на території Зачепилівсько-Близнюківського природно-сільськогосподарського району (шифр 04) Харківської області. Площа земельної ділянки – 55,4 га, в тому числі ріллі – 55,0 га, під лісосмугою – 0,4 га. У межах земельної ділянки виділено такі агровиробничі групи ґрунтів:

- чорноземи типові і чорноземи дуже деградовані слабозмиті (55e);
- бал бонітету – 52, площа – 21,0 га;
- чорноземи типові малогумусні і чорноземи дуже деградовані (53 e);
- бал бонітету – 50, площа – 14,0 га;
- чорноземи опідзолені і деградовані слабозмиті (49 e);
- бал бонітету – 45, площа – 20,0 га .

Середній бал бонітету ґрунтів по ріллі 04 природно-сільськогосподарського району – 53. Норматив капіталізованого рентного доходу по ріллі 04 природно-сільськогосподарського району 33175,15 грн /га, для несільськогосподарських угідь – 28 669,06 грн/га.

Завдання 2. Розв'язати задачу.

Визначити базову (середню) вартість земель с. Лукашівка із населенням 5 тис. чол., розташованого у приміській зоні м. Києва.

Витрати на освоєння та облаштування території села – 9 046 176 грн.

Територія, яка приймається для визначення середньої (базової вартості) – 81,19 га, Км1 – 1,8.

Завдання 3. Розв'язати задачу.

Земельна ділянка лісогосподарського призначення загальною площею 25,0 га розташована на території Зміївського р-ну Харківської обл., належить

до експлуатаційних лісів (тип лісорослинних умов А1, розряд лісових такс – 2), розташована в лісостеповій зоні.

Вихідні дані: Величина рентного доходу для земель лісогосподарського призначення $R_d = 0,0063$ грн/м², K_m – коефіцієнт, який враховує місце розташування земель дорівнює 1; Коефіцієнт K_{v1} – коефіцієнт, який враховує склад угідь земельної ділянки дорівнює 1;

K_{l1} – коефіцієнт, який враховує тип лісорослинних умов дорівнює 1,098; K_{l2} – коефіцієнт,

який враховує ефект від використання недеревної продукції та природних корисних

властивостей лісів та приймається для експлуатаційних лісів – 1,5; K_{l3} – коефіцієнт, який враховує відповідність фактичної лісистості території оптимальній дорівнює 1,4;

K_{mz} – коефіцієнт, який враховує належність земельної ділянки до земель природоохоронного призначення, $K_{mz} = 1$.

Коефіцієнти індексації нормативної грошової оцінки земель становлять: 2013 р. – 1,0; 2014 р. – 1,249; 2015 р. – 1,433; 2016 р. – 1,06; 2017 р. – 1,0.

ТЕМА 10. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Питання до обговорення:

1. Платність землекористування та її вплив на регулювання системи використання й охорони земель.
2. Рента – основа встановлення розмірів плати за землю.
3. Земельний податок.
4. Економічні та правові основи функціонування орендних відносин у землекористуванні.
5. Орендна плата за земельні ділянки і принципи її встановлення.

Завдання 1. Дайте визначення поняттям:

Рента _____

_____

Земельний податок _____

_____

Завдання 2. Розв'язати задачу

Розрахувати орендну плату за земельну ділянку площею 0,18 га, яка знаходиться у селі Гвоздів Київської області, на якій розташований житловий будинок, балансова (залишкова) вартість якого на дату укладання договору оренди становить 45 000 грн, ставка доходу на вкладений капітал у 5%, а нормативна грошова оцінка земель села Гвоздів Київській області – 28,8 грн/м², ставка орендної плати за договором оренди – 10%.

Завдання 3. Розв'язати задачу

Розрахувати плати за оренду земельної ділянки розміром 3.6 га. Договір оренди був заключений у 2020 році, на момент заключення договору у п.5 Договору було зазначено що нормативно-грошова оцінка паю складає 110920 грн. За умовами Договору орендна плата складає 5% відсотків від оцінки.

Завдання 4. Розв'язати задачу

Завод «Прометей» має земельну ділянку площею 4350 кв. м; нормативна грошова оцінка землі — 800,75 грн за 1 м² (у урахуванням індексації за 2020 рік, коефіцієнт 1); місцева рада встановила ставку податку на рівні 3%. Розрахувати річну суму податку, місячну суму податку за 2021 рік, суму податку за грудень 2021 року.

ТЕМА 11. ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Завдання 1. За даними таблиці визначити: а) галузеву структуру сфери матеріального виробництва; б) темпи зростання обсягу виробництва за окремими галузями та у сфері матеріального виробництва в цілому, в) галузеві коефіцієнти випередження.

Таблиця 2 – Динаміка та структура галузей виробничої сфери економіки

Галузі виробничої сфери економіки	Випуск продукції, млн. грн.		Структура, %		Темп зростання %	Коефіцієнт випередження
	2020р.	2021р.	2020р.	2021р.		
Промисловість	25418	33442				
Будівництво	17087	28644				
Сільське господарство	14971	15025				
Інші галузі	6728	8387				

Усі галузі виробничої сфери	8111	10558				
------------------------------------	-------------	--------------	--	--	--	--

Висновок

Завдання 2. Проаналізувати структуру організаційно-правових форм господарювання аграрних підприємств Миколаївської області. Зробити висновки.

Таблиця 2 - Кількість діючих господарюючих суб'єктів у сільському господарстві Миколаївської області

Показники	2019р.		2020р.		2021р.	
	од.	%	од.	%	од.	%
Господарські товариства	410		397		383	
Приватні підприємства	225		214		216	
Виробничі кооперативи	41		39		35	
Фермерські господарства	1527		1540		1626	
Державні підприємства	21		20		21	
Підприємства інших форм господарювання	129		126		121	
Всього	2353	100	2336	100	2402	100

Висновок

Завдання 3. Визначити ступінь господарського використання землі, рівень розораності земель, питому вагу зернових і пасовищ.

Таблиця 1 Вихідні дані для розрахунку рівня використання земельних ресурсів у ТОВ «Світанок» Баштанського району

Показники	201_ рік	201_ рік	Темп росту, %
Загальна земельна площа, га	5000	3600	
Площа сільськогосподарських угідь, га	4000	3271	
Площа ріллі, га	3600	3166	
Площа багаторічних насаджень, га	250	150	
Площа посівів сільськогосподарських культур, га	1800	965	
Площа посіву інтенсивних культур, га			
в т.ч.:			
- кукурудза на зерно	150	95	
- соняшник	250	380	
- картопля	50	60	
- овочі	25	40	
- баштанні продоволячі	15	30	
Площа зрошуваних земель, га	2800	1500	

Показники рівня (ступеня) інтенсивності використання землі

1. Ступінь господарського використання земель ($C_{гвз}$):

$$C_{гвз} = (S_{с.-г.угідь} / S_{заг.}) * 100\%,$$

де $S_{с.-г.угідь}$ – площа сільськогосподарських угідь, га; $S_{заг.}$ – загальна земельна площа, га

2. Ступінь розораності (C_p):

$$C_p = (S_p / S_{с.-г.угідь}) * 100\%,$$

де S_p – площа ріллі, га

3. Ступінь використання ріллі ($C_{вр}$):

$$C_{вр} = (S_{зп} / S_p) * 100\%,$$

де $S_{зп}$ – загальна посівна площа с.-г. культур, га

4. Ступінь меліорованості (зрошення) ($C_{м(зрош)}$):

$$C_{м(зрош)} = (S_{м(зрош)} / S_{с.-г.угідь}) * 100\%,$$

де $S_{м(зрош)}$ – площа меліорованих (зрошувальних) земель, га

5. Питома вага площі посіву інтенсивних культур у загальній посівній площі господарства ($C_{пик}$):

$$C_{пик} = (S_{ик} / S_{зп}) * 100\%,$$

де $S_{ик}$ – посівна площа інтенсивних культур, га

$$S_{ик} = S_{кукурудза\ на\ зерно} + S_{соняшник} + S_{картопля} + S_{овочі} + S_{баштанні\ продовольчі}$$

Таблиця 2 Рівень використання земельних ресурсів у ТОВ «Світанок»
Баштанського району, %

Показники	201_рік	201_рік	Відхилення, в.п.
Ступінь господарського використання землі			
Ступінь розораності сільськогосподарських угідь			
Ступінь використання ріллі			
Питома вага зрошуваних земель в площі сільськогосподарських угідь			
Питома вага площі інтенсивних культур в площі посіву сільськогосподарських культур			

Висновок

Завдання 4. Розрахувати загальну кормову площу.

Таблиця 3 – Вихідні дані для визначення загальної кормової площі у ПСП «Зоря» Березанського району

Показники	20__р.	20__р.	Темп росту, %
Площа сільськогосподарських угідь, га	5000	4800	
у т.ч.			
площа ріллі	4000	4000	
площа сінокосів	200	150	
площа пасовищ	400	300	
площа кормових культур	1500	800	
Площа зернових культур	2000	1500	
у т.ч.			
- площа озимої пшениці та жита	1100	900	
- площа проса	50	80	
- площа гречки	20	60	
Загальна кормова площа			

$ПЛ_{з.корм} = ПЛ_c + ПЛ_{пас} + ПЛ_{корм} + (ПЛ_{з.к.} - ПЛ_{пш} - ПЛ_{пр} - ПЛ_{гр}),$
де $ПЛ_{з.корм}$ - загальна кормова площа підприємства, га;

$ПЛ_c$ – площа сінокосів, га

$ПЛ_{пас}$ – площа пасовищ, га

$ПЛ_{корм}$ – площа кормових культур, га

$ПЛ_{з.к.}$ – площа зернових культур, га

$ПЛ_{пш}$ – площа озимої пшениці та жита, га

$ПЛ_{пр}$ – площа посіву проса, га

$ПЛ_{гр}$ - площа посіву гречки, га

Висновок

Завдання 5. Визначити структуру сільськогосподарських угідь у ПСП «Зоря» Березанського району.

Таблиця 4 – Склад та структура сільськогосподарських угідь у ПСП «Зоря» Березанського району

Види угідь	201_рік		201_рік		Відхилення (+,-)	
	га	%	га	%	га	в.п.
Рілля	4200	83,4	4500			
Багаторічні насадження	100		100			
Сіножаті	200		150			

Пасовища	500		485			
Перелоги	35		80			
Сільськогосподарські угіддя		100,0		100,0	X	X

Висновок

Перелоги – один з видів сільськогосподарських угідь, переважно орних, що втратили родючість і не були в обробітку протягом кількох років. За іншим визначенням, перелоги – *Заросле травою поле, що свідомо не обробляється кілька років для відновлення родючості ґрунту.*

Натуральні показники визначення економічної ефективності використання землі

Показники	Методика розрахунку
1. Урожайність, ц з 1 га	Валовий збір,ц / Площа посіву,га
2. Вироблено в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь молока, ц	(Валовий надій молока, ц/ Площа сільгоспугідь,га)*100
3. Вироблено в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь приросту ВРХ, ц	(Приріст ВРХ,ц / Площа сільгоспугідь, га)*100
4. Вироблено в розрахунку на 100 га ріллі приросту свиней, ц	(Приріст свиней,ц / Площа ріллі,га)*100
5. Вироблено в розрахунку на 100 га посівів зернових та зернобобових культур яець, тис. шт.	(Яйця, тис.шт. / Площа посівів зернових та зернобобових культур,га)*100
6. Вироблено в розрахунку на 100 га посівів зернових та зернобобових культур приросту птиці, ц	(Приріст птиці ,ц/ Площа посівів зернових та зернобобових культур,га)*100

Завдання 6. Визначити натуральні показники ефективності використання земельних ресурсів.

Таблиця 5 – Вихідні дані для визначення натуральних показників ефективності використання земельних ресурсів

Показники	I господарство	II господарство	Темп росту, %
Площа сільськогосподарських угідь, га	4000	5740	
Площа ріллі, га	3500	5107	
Площа посіву зернових, га	1750	2305	
Валовий збір			
- зернових, ц	52500	94650	
- цукрових буряків, ц	87500	143394	
- соняшнику, ц	4500	22120	
Валовий надій молока, ц	40000	48400	
Вироблено м'яса, ц			
- ВРХ	8000	3670	

- свинини	3500	1206	
Вироблено яєць, шт.	875000	542000	

Таблиця 6 – Натуральні показники ефективності землі

Показники	I господарство	II господарство	Темп росту, %
Урожайність зернових, ц/га			
Вироблено на 100 га сільськогосподарських угідь:			
- молока			
- м'яса ВРХ			
Вироблено на 100 га ріллі:			
- зерна			
- цукрових буряків			
- соняшнику			
- свинини			
Вироблено на 100 га посівів зернових:			
- яєць			

Висновок

Завдання 7. Визначити вартісні показники ефективності використання земельних ресурсів.

Таблиця 7 – Вихідні дані для визначення вартісних показників ефективності використання земельних ресурсів

Показники	20__р.	20__р.	Темп росту, %
Площа сільськогосподарських угідь, га	2500	2100	
Валова продукція в постійних цінах 20__р, тис. грн.	5491,5	6536,8	
Валова продукція в поточних цінах, тис. грн.	5936,1	6724,3	
Валовий дохід, тис. грн.	1301,5	2538,7	
Чистий дохід, тис. грн.	905,6	1300,1	
Виручка від реалізації сільськогосподарської продукції, тис. грн.	8766,9	9695,7	
Прибуток від реалізації, тис. грн.	2316,1	3545,4	

Таблиця 8 – Економічна ефективність землі за вартісними показниками

Показники	20__р.	20__р.	Темп росту, %
Вироблено на 1 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.:			
- валової продукції в постійних цінах 20__р, тис. грн.			
- валова продукція в поточних цінах			
- валового доходу			
- чистого доходу			
Одержано з 1 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.:			
- виручки від реалізації сільськогосподарської продукції			
- прибутку від реалізації			

Висновок

ТЕМА 12. ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ВЛАСНИКАМ ЗЕМЛІ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАЧАМ

Питання до обговорення

1. Класифікація збитків і засади їх відшкодування.
2. Порядок визначення збитків.
3. Юридична практика відшкодування збитків.
4. Методика визначення збитків власників землі та землекористувачів.

Завдання 1. Розв'язати задачу.

Розрахувати розмір шкоди, заподіяної унаслідок не проведення робіт з рекультивації порушених земель.

Земельна ділянка, площею 3,2 га розташована в Кіровоградській обл. Кошторисна вартість комплексу робіт із рекультивації порушених земель відповідно до робочого проекту землеустрою щодо рекультивації порушених земель становить 66,14 тис. грн; період, на який затримано виконання передбачених зазначеним проектом робіт – 9 міс.; облікова ставка Національного банку, встановлена на дату визначення розміру збитків – 12%.

Формула для розрахунку.

$$Z_p = BK \times \frac{C}{100} \times \frac{T}{12},$$

де Z_p – розмір збитків, грн;

ВК – кошторисна вартість комплексу робіт із рекультивації порушених земель відповідно до робочого проекту землеустрою щодо рекультивації порушених земель, грн;

Т – період, на який затримано виконання передбачених зазначеним проектом робіт, місяців;

С – облікова ставка Національного банку, встановлена на дату визначення розміру збитків, %.

Завдання 2. Розв’язати задачу.

Розрахувати розмір шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельної ділянки.

Ділянка орної землі площею 12 га розташована в Київській обл. Середньорічний дохід, який можна отримати від використання земель за цільовим призначенням, становить 831 грн/га, коефіцієнт функціонального використання земель – 1,0; коефіцієнт індексації нормативно грошової оцінки земель за 2007 р. – 1,028, 2008 – 1,152, 2009– 1,059, 2010– 1,0, 2011 – 1,0, 2012– 1,0, 2013 – 1,0, 2014 – 1,249, 2015–1,2 (для ріллі), 2016 – 1,0 (для ріллі), 2017 – 1,0.

Формула для розрахунку:

$$Шс = Пс \times Нп \times Кф \times Кі ,$$

де Шс – розмір шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельної ділянки, грн;

Пс – площа самовільно зайнятої земельної ділянки, га;

Нп – середньорічний дохід, який можна отримати від використання земель за цільовим призначенням;

Кф – коефіцієнт функціонального використання земель;

Кі – коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель, який дорівнює добутку коефіцієнтів індексації нормативної грошової оцінки земель за 2007 та наступні роки;

Завдання 3. Розв’язати задачу.

Розрахунок розміру шкоди, заподіяної внаслідок використання земельної ділянки не за цільовим призначенням.

Земельна ділянка належить до земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, площею 0,9 га, розташована в с. Дмитровичі Київської обл., використовується для виробництва сільськогосподарської продукції. Середньорічний додатковий дохід, отриманий внаслідок фактичного використання земельної ділянки не за цільовим призначенням, – 1343 грн/га; коефіцієнт, що застосовується для

врахування регіональної відмінності формування середньорічного доходу, отриманого від фактичного використання земельної ділянки не за цільовим призначенням, – 1,01, коефіцієнт індексації НГО земель за 2007 р. – 1,028, 2008 – 1,152, 2009– 1,059, 2010– 1,0, 2011 – 1,0, 2012– 1,0, 2013 – 1,0, 2014 – 1,249, 2015–1,2 (для ріллі), 2016 – 1,0 (для ріллі), 2017 – 1,0.

Формула для розрахунку.

$$\text{Шц} = \text{Пн} \times 0,33 \times (\text{Нпз} \times \text{Кн} \times \text{Кк} + \text{Нф} \times \text{Кр}) \times \text{Ко} \times \text{Кі} ,$$

де Шц – розмір шкоди, заподіяної внаслідок використання земельної ділянки не за цільовим призначенням, грн;

Пн – площа земельної ділянки, яка використовується не за цільовим призначенням, гектарів;

Нф – середньорічний додатковий дохід, отриманий внаслідок фактичного використання земельної ділянки не за цільовим призначенням;

Кр – коефіцієнт, що застосовується для врахування регіональної відмінності формування середньорічного доходу, отриманого від фактичного використання земельної ділянки не за цільовим призначенням;

Ко – коефіцієнт, що застосовується для врахування природоохоронної цінності, наявності обмежень (обтяжень), які зумовлюють особливий режим використання земельної ділянки;

0,33 – коефіцієнт для врахування частки середньорічного доходу, що перерозподіляється через державний та місцеві бюджети;

Кі – коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель, який дорівнює добутку коефіцієнтів індексації нормативної грошової оцінки земель за 2007 та наступні роки;

Нпз – середньорічний дохід, який можна отримати від використання земель житлової та громадської забудови за цільовим призначенням відповідно до групи населених пунктів за чисельністю населення;

Кн – коефіцієнт, що застосовується до населених пунктів обласного значення, м. Київ та Севастополь;

Кк – коефіцієнт, що застосовується до населених пунктів, зарахованих до курортних.

Завдання 4. Розв’язати задачу.

Розрахунок розміру шкоди, заподіяної внаслідок зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу.

Ділянка орної землі площею 2,8 га розташована в Київській обл. Нормативні втрати від знищення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) – 12612 грн/га. Коефіцієнт індексації нормативно грошової ділянки

земель за 2007 р. – 1,028, 2008 – 1,152, 2009– 1,059, 2010– 1,0, 2011 – 1,0, 2012– 1,0, 2013 – 1,0, 2014 – 1,249, 2015–1,2 (для ріллі), 2016 – 1,0 (для ріллі), 2017 – 1,0.

Формула для розрахунку.

$$\text{ШГ} = \text{ПГ} \times \text{НГ} \times \text{Кі}$$

де ШГ – розмір шкоди, заподіяної внаслідок зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу, грн;

ПГ – площа, на якій виявлено зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу, грн;

НГ – нормативні втрати від знищення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту);

Кі – коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель, який дорівнює добутку коефіцієнтів індексації нормативної грошової оцінки земель за 2007 та наступні роки.

Завдання 5. Розв'язати задачу.

Розрахунок розміру шкоди від забруднення мазутом земель транспорту.

Земельна ділянка площею 1 000 м². Об'єм забруднення мазутом, який залишився на поверхні, становить 50 м³; розмірна одиниця для розрахунку коефіцієнта забрудненості землі – 0,2 м; індекс поправки витрат – 0,1; питомі витрати на ліквідацію наслідків забруднення – 0,5; НГО земельної ділянки (проіндексована) – 1,83грн/ м²; коефіцієнт забруднення земельної ділянки – 2,5; коефіцієнт небезпечності забруднювальної речовини – 4; коефіцієнт еколого-господарського значення земель – 1.

Формула для розрахунку:

$$\text{РШ} = \text{А} \times \text{ГОЗ} \times \text{ПД} \times \text{КЗ} \times \text{КН} \times \text{КЕГ}$$

де РШ – розмір шкоди від забруднення земель, грн;

А – питомі витрати на ліквідацію наслідків забруднення земельної ділянки, значення якого дорівнює 0,5;

ГОЗ – нормативна грошова оцінка земельної ділянки, що зазнала забруднення (засмічення), грн/м²;

ПД – площа забрудненої земельної ділянки, м²;

КЗ – коефіцієнт забруднення земельної ділянки, що характеризує кількість забруднювальної речовини в об'ємі забрудненої землі залежно від глибини просочування;

Кн – коефіцієнт небезпечності забруднювальної речовини;

КЕГ – коефіцієнт еколого-господарського значення земель.

Завдання 6. Розв'язати задачу.

Розрахунок розміру шкоди від засмічення земель (помірно небезпечні відходи).

Площа засміченої ділянки – 450 м², об'єм відходів – 340 м³, питомі витрати на ліквідацію наслідків засмічення – 0,5; коефіцієнт перерахунку за засмічення земельної ділянки побутовими та іншими відходами (помірно небезпечні) – 10; НГО земельної ділянки (проіндексована) – 0,145 грн/м²; коефіцієнт засмічення земельної ділянки – 4; коефіцієнт небезпеки відходів – 1,5; коефіцієнт еколого-господарського значення земель – 1.

Формула для розрахунку.

$$РШЗ = А \times Б \times ГОЗ \times ПДЗ \times КЗЗ \times КНВ \times КЕГ,$$

РШЗ – розмір шкоди від засмічення земель, грн;

А – питомі витрати на ліквідацію наслідків засмічення земельної ділянки, значення якого дорівнює 0,5;

Б – коефіцієнт перерахунку, що за засмічення земельної ділянки побутовими, промисловими та іншими відходами дорівнює 10, а небезпечними (токсичними) відходами – 100;

ГОЗ – нормативна грошова оцінка земельної ділянки, що зазнала засмічення, грн/м²;

ПДЗ – площа засміченої земельної ділянки км²;

К ЗЗ – коефіцієнт засмічення земельної ділянки, що характеризує ступінь засмічення її відходами;

КНВ – коефіцієнт небезпеки відходів;

КЕГ – коефіцієнт еколого-господарського значення земель.

ТЕМА 13. ОБМЕЖЕННЯ У ВИКОРИСТАННІ ЗЕМЕЛЬ І ОБТЯЖЕННЯ ПРАВ НА ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Питання до обговорення

1. Режимоутворювальні об'єкти та їх класифікація.
2. Види обмежень і обтяжень прав щодо використання земельних ділянок.
3. Збитки, зумовлені обмеженнями та обтяженнями і порядок їх визначення.
4. Земельні сервітути.
5. Емфітевзис і суперфіцій та оцінка права користування ними.

Завдання 1. Дайте визначення поняттям:

Режимоутворювальний об'єкт _____

Земельний сервітут _____

Емфітевзис _____

Завдання 2. Розрахувати структуру земель населеного пункту, використовуючи відомості таблиці 1.

Територіальні елементи	Площа, га	Структура, %
Територія населеного пункту у встановлених межах	157,1000	100
Територія, яка приймається для визначення середньої (базової) вартості 1 м ² земель населеного пункту, у тому числі:	128,0342	
Забудовані землі, з них:		
під житловою забудовою (у тому числі під присадибними ділянками, наданими громадянам для особистого господарства	92,1018	
землі промисловості	1,3084	
землі комерційного та іншого використання	0,2025	
землі громадського призначення	0,5000	
землі, які використовуються для відпочинку та інші землі, з них:	33,9215	
- землі насаджень загального користування	9,8528	
- вулиць, набережних, площ	24,0687	
Сільськогосподарські землі (крім земель, які є присадибними ділянками, наданими громадянам для особистого господарства	29,0658	

Висновок

Завдання 3.

Визначте структуру землекористування, сільськогосподарську освоєність та розорюваність земель господарства, загальна земельна площа якого 3790 га, з них рілля 1790 га, сінокоси – 480 га, пасовища – 720 га, площа лісу – 630 га, кущів – 120 га, заболочених земель – 50 га.

Види угідь	Площа, га	Структура, %
Загальна земельна площа в тому числі:	3790	
- рілля	1790	
- сінокоси	480	
- пасовища	720	
- ліс	630	
- кущі	120	
- заболочені землі	50	

S с. г. угідь

Рівень освоєності земель = $\frac{\text{Заг. земельну } S}{S \text{ с. г. угідь}}$

S ріллі

Рівень розораності = $\frac{S \text{ ріллі}}{S \text{ с. г. угідь}}$

Завдання 4. Визначте структуру сільськогосподарських угідь, якщо загальна площа земель господарства становить 6130 га, площа ріллі – 810 га, садів – 400 га, виноградників – 150 га, посіву зернових – 2100 га, інші землі – 2670 га.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева В. А. Ринок земель сільськогосподарського призначення як інструмент залучення інвестицій. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2020. № 1 (57). С. 140-146. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2020-57-140-146>.
2. Груба Д. Земельні відносини за новими правилами: що змінилося в Україні. *Юридична газета online*. 2022. 30 травня. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zemelne-agrarne-pravo/zemelni-vidnosini-za-novimi-pravilami-shcho-zminilosya-v-ukrayini.html>.
3. Журавльов Д., Петков С., Дрозд В. Земельна реформа 2021. Регулювання купівлі-продажу земель сільськогосподарського призначення. Поточні завдання і перспективи реформування земельних правовідносин. Актуальне законодавство та судова практика : підручник. Київ : ЦУЛ, 2021. 336 с.
4. Калетнік Г. М., Гончарук І. В., Ємчик Т. В., Лутковська С. М. Аграрна політика та земельні відносини : підручник / Вінн. нац. аграр. ун-т. Вінниця : ВНАУ, 2020. 307 с.
5. Кулинич П. Ф. Земельна реформа в Україні: правові проблеми : монографія. Київ : Норма права, 2021. 308 с.
6. Макарова В. В. Концептуальні засади структуризації системи сільськогосподарського землекористування : монографія В.В. Макарова – Суми : Університетська книга, 2019. 97 с.
7. Мартін А. Г., Прядка Т. М. Історичні аспекти формування земельних відносин і землеустрою в Україні. Київ : ЦУЛ, 2018. 194 с.
8. Новаковська І. О. Економіка землекористування : навч. посіб. Київ : Аграр. наука, 2018. 400 с.
9. Паньків З. П. Земельні ресурси : навч. посіб. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 272 с.
10. Сакаль О. В. Інституціональні трансформації у сфері землекористування : монографія. Київ : ПрофКнига, 2018. 478 с.
11. Третяк А. М., Другак В. М., Гунько Л. А., Гетьманчик Л. П. Землевпорядне проектування: організація території сільськогосподарських підприємств методом еколого-ландшафтного землеустрою. Херсон : Олді+, 2019. 236 с.
12. Третяк А. М. Землеустрій : підручник. Херсон : Олді+, 2019. 520 с.
13. Шеремет А. П., Земельне право України: навч. посіб. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2009. 632 с